

Učenje na daljavo – nuja in izziv

Slovenski šolski sistem področju poučevanja na daljavo prej ni posvečal večje pozornosti. Mogoče zato, ker se je tovrstnega izobraževanja posluževal le zelo majhen delež dijakov športnikov ali tistih z večjimi zdravstvenimi težavami, ki so bili prikrajšani za neposredno razlago učitelja. V teh primerih so mnogokrat prav dijaki izkazali veliko mero motivacije, odgovornosti in samostojnosti. Menim, da je šlo v številnih primerih za samoizobraževanje s pomočjo učiteljevih

usmeritev in navodil. Prišel pa je dan, ko smo vse šole, vsi učitelji in vsi dijaki prešli na način poučevanja na daljavo. Nismo imeli izbire. Sedaj pa je čas, da omenjeni izziv izkoristimo za okrepitev sodobnega načina poučevanja, pri čemer bomo smiselno uporabili tehnologijo za podporo in povečanje aktivne vloge dijakov v procesu učenja.

Plavali smo, in sicer zelo dobro. Spoznali smo marsikaj novega. Povezovanje razrednika z razredom še nikdar ni bilo tako

močno, saj so dnevno reševali učne in druge osebne težave. Čeprav sem prepričan, da je na naši šoli sodelovanje med strokovnimi delavci nadpovprečno, se je v tem času še okrepilo. Učitelji so drug drugemu dnevno svetovali glede metod dela in reševanja tehničnih težav, s katerimi so se srečevali. Marsikaj je na začetku izgledalo nepremostljivo, vendar smo tudi ocenjevanje, ki se je na prvi pogled zdelo nemogoče, izvedli brez večjih zagat. Seveda smo imeli tudi težave,

a iz njih se bomo gotovo česa naučili. Učitelji in dijaki smo na račun nekoliko zmanjšane obsega predelane snovi pridobili neprecenljive izkušnje. Pred počitnicami in dopusti moram čestitati vsem za iznajdljivost in prilagodljivost, ki so jo v tem času izkazali. Potrebna je bila tudi dobra mera potrpljenja, kar bomo potrebovali tudi v prihodnje.

Sedaj še ne vemo, kaj nas čaka septembra. Lahko pa rečem, da je poučevanje na daljavo spodbudilo refleksijo temeljnih procesov pedagoškega dela, kar mora koristno vplivati na kakršno koli delovanje v priho-

dnosti. Trenutno proučujemo pozitivne izkušnje s spletnimi orodji ter pripravljamo osnovno poenotenje glede standarda in zahtev na tem področju na ravni šole.

Upam, da se bomo v naslednjem letu srečevali v živo. Verjamem, da bomo pripravljani in bomo elemente poučevanja na daljavo smiselno uporabljali v podporo klasičnemu delu v razredu ter tako obogatili pouk.

Želim vam čim lepše poletje!

Andrej Rutar, ravnatelj SŠ Veno Pilon Ajdovščina

Branje širi obzorja

Hana Bizjak, dijakinja 4. letnika gimnazije, prejemnica Zlatega Cankarjevega priznanja iz materinščine za šolsko leto 2019/20

Hana, najprej čestitke za tvoj uspeh, ki ne pomeni priznanja za odličnost samo tebi, ampak tudi šoli, ki jo predstavljaš. Učitelji bomo s ponosom prebrali zmagovalni esej, ki bo izšel v strokovni reviji Slovenščina v šoli.

Danes se nahajaš na razpotju. Kako si doživljala ta štiri leta šolanja pri nas, kako si preživljala čas učenja na daljavo in kam si zastavila svojo pot naprej? Ali bo povezana z 'besedo' glede na to, da verjetno rada bereš?

Hvala za čestitke. V veselje mi je bilo zastopati našo šolo, kjer sem tudi preživela zadnja štiri leta svojega izobraževanja. V 9. razredu sem gimnazijo izbrala, ker sem se znašla na razpotju, brez pravih ambicij in ciljev. Program pa mi je odpiral mnogo različnih poti kot tudi ponujal splošno in obširno izobrazbo. Ko se moja srednješolska pot približuje koncu, lahko z zadovoljstvom rečem, da bi, če bi bilo to mogoče, svojo izbiro ponovila. Šola mi je poleg izobrazbe, ki je seveda pomembna, ponujala tudi neko konstanto na poti do odraslosti. Časa na gimnaziji se bom čez nekaj let verjetno nostalgčno spominjala prav zaradi

stikov, ki smo jih sošolci ter profesorji navezali med sabo, ter prijateljstev, ki bodo ostala. Prav ta socialni vidik šolanja mi je v času šolanja na daljavo tudi primanjkoval, čeprav so se na šoli res trudili, da nam izkušnjo kar se da olajšajo.

Čeprav rada berem, šolanja ne bom nadaljevala v smeri umetnostne besede, temveč bom obiskovala pravno fakulteto. Kljub temu menim, da sta branje in sposobnost izražanja potrebna na vseh področjih.

Letošnji izbor romanov na četrti stopnji tekmovanja za Cankarjevo priznanje je bil nekoliko nenavaden. Dijaki in mentorji ste brali in razčlenjevali romana dveh trivialnih žanrov: kriminalni roman Cimre slovenske avtorice Maje Novak in znanstvenofantastični roman Douglasa Adamsa Štoparski vodnik po galaksiji.

Sta ti ta dva žanra blizu? Sta te romana naučila česa novega in zanimivega? Katero literarno delo bi predlagala komisiji za izbor v naslednjem šolskem letu in zakaj?

Izbor romanov se mi je zdel zanimiv in spoznala sem, da je trivialne romane težje predelati kot dela visoke literature,

Slika: Hana Bizjak

saj je to, kar delo 'povzdigne', v šundu skrito, medtem ko iz kakšnega drugega dela kar kriči. Na srečo sta mi oba žanra res blizu, a se z njima pogosteje srečujem na filmskem platnu kot med knjižnimi platnicami. Vesela sem bila predvsem, da mi branje ni povzročalo nevšečnosti, saj je bilo bolj užitek kot opravilo. Veliko novega sem izvedela predvsem iz dodatne literature, s katero sem se srečala ob pripravah. Brali smo npr. razprave o obstoju boga ter teorije o večjih vesoljih, kar me je res fasciniralo. Komisiji zato predlagam, da še kdaj izbere kakšno trivialno delo, ki je sicer spregledano.

Sicer pa zame tekmovanje predstavlja predvsem priložnost, da preberem dela, s ka-

terimi se mogoče ne bi srečala. Obenem mi je všeč, da lahko sama raziščem vsebino knjige in se tako več naučim, kot če bi mi pomen razložila profesorica v šoli. Pri tem seveda razvijam tudi sposobnost kritičnega mišljenja, ki je dandanes zelo pomembna. Tovrstna tekmovanja spodbujajo izvirnost, ki je predvsem poudarjena na državnem nivoju, kjer se pomerijo le najboljši bralci in bralke. Mislim, da je za doseg dobrih rezultatov potrebno stopiti iz kalupa ter seveda pokazati tudi sposobnost kritičnega mišljenja.

Kaj po tvojem mnenju izgraja dobrega pisca? Botruje dobrim zapisom zgolj talent ali je potrebnega tudi nekaj truda – prebiranje raznolike literature, urjenje v pisanju ...?

Menim, da se potencial dobrega pisca ne more razviti brez branja in mnogo vloženega dela. Če sem popolnoma iskrena, med šolskim letom redko prostovoljno vzamem knjigo v roke, saj se z branjem različnih besedil srečujem vsak dan, obenem pa sem obvezana prebrati knjige za domače branje. Mogoče branja v takih primerih ne bi označila kot 'nujno zlo', a prisiljeno branje vsekakor ni tako prijetno kot branje literature, ki ti je res pri srcu. Veliko branja opravi med počitnicami, saj je to zame čas, ko se lahko sprostim

ter razširim svoja obzorja brez zunanjega pritiska. Ob tem spoznavam, da ima vsak človek zgodbo, ki jih želi povedati. Kar naredi dobrega pripovedovalca, je sposobnost to zgodbo predstaviti svetu tako, da ta ne bo variirala od izvirne ideje. To pa po navadi ni mogoče brez prebiranja del drugih avtorjev ter urjenja v pisanju.

Zaupaj nam, kaj te ob branju še notranje izpolnjuje? Imaš kakšen nenavaden konjiček, izbrano drevo v naravi, h kateremu se zatečeš, ko je hudo, poješ ali ...

Poleg branja svoj prosti čas najraje preživljam ob gledanju filmov. Zavedam se, da ta dejavnost mnogokrat ni videna kot hobi, saj je za nekatere ogled filma le priložnost za 'odklop možganov'. Seveda rada pogledam tudi delo bolj trivialne narave, a bolj uživam v zanimivih in izvirnih zgodbah. Tako kot knjiga je tudi film svoje vrste umetnost, čeprav je zaradi množičnosti medija to dejstvo velikokrat spregledano. Prav zato vsakomur, ki je glede vrednosti te oblike pripovedovanja skeptičen, priporočam ogled kakšnega manj znanega neodvisnega filma.

Zahvaljujemo se ti za odgovore. Želimo, da bi tvoja pot ne imela preveč stranskih odcepov, predvsem pa ohrani zanimanje za literaturo, to veliko učiteljico življenja.

Start the Change se vrača jeseni

Start the Change je mladinska aktivistična skupina, ki na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina deluje v okviru Amnesty International Slovenije. V petek, 19. Junija 2020, smo se sestali še zadnjič v tem šolskem letu ter skupaj pripravili gradivo za interaktivno delavnico na temo trajnostnega razvoja za prvo

triado osnovnih šol, ki bo zaradi omejevalnih ukrepov v celoti potekala na daljavo. Sočasno smo srečanje izkoristili še za pogled v prihodnost. Dogovorili smo se, da bomo jeseni v duhu medgeneracijske solidarnosti organizirali koncert za starejše v domovih za starejše občane. Vse, ki bi želeli sode-

lovati pri organizaciji koncerta, vabimo, da se nam pridružite. Za več informacij pišite Petri, vodji skupine, na petra.zaloznik@carroots.si. ali se obrnite na multiplikatorico naše šole. Uživajte na počitnicah!

Tadej Kobal

Slika: člani skupine Start the Change Ajdovščina

Gimnazijci raziskovali ajdovsko industrijsko dediščino

Dediščina v primežu lokalnih in globalnih procesov ter medkulturnih praks

34 dijakov tretjih letnikov gimnazijskega programa Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina se je letos pri pouku angleščine pridružilo raziskovalnemu projektu Dediščina v akciji: participativne metode in digitalni učni viri za vključevanje mladih v dediščinske prakse in izobraževalno-vzgojne vsebine ter se poglobljeno ukvarjalo s konceptom medkulturnosti in kulturne dediščine. Gre za inovativni projekt, ki ga izvajajo raziskovalci iz ZRC SAZU (Inštituta za kulturne in spominske študije) in raziskovalci iz računalniškega podjetja Arctur d. o. o. v sodelovanju z različnimi deležniki iz Občine Ajdovščina. Projekt financirata Ministrstvo za kulturo in Agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Projektu so se na srednji šoli pridružili dijaki 3. a in 3. b pod mentorstvom mag. Melite Lemut Bajec. Pri oblikovanju snovi in njenem podajanju so sodelovali dr. Jasna Fakin Bajec in dr. Martin Pogačar iz ZRC SAZU ter Matevž Štraus iz računalniškega podjetja Arctur d. o. o. iz Kromberka. Eden izmed ciljev projekta je priprava prototipa digitalnega učnega vira, vsebino katerega sooblikujejo in so-razvijajo srednješolci s ciljem izboljšati izkustveno promocijo in izobraževanje o kulturnih dediščini v Ajdovščini. Učni vir bo namenjen učencem osnovnih šol, Občini Ajdovščina, pokrajinskemu muzeju Nova Gorica in Lavričevi knjižnici Ajdovščina že v letu 2021.

Dijaki so se meseca januarja najprej seznanili s konceptom identitete svojega in drugih narodov, spoznali so pomen kulturne empatije, tolerance, diverzitete, inkluzije in kritičnega mišljenja. Sledile so ure, ko so se začeli ukvarjati s svojim domačim krajem, v njem so iskali kulturne posebnosti, pa tudi vplive globalizacije. Razmišljali so o sebi in svoji vlogi, s katero lahko obogatijo lokalno skupnost. V nadaljevanju smo se pogovarjali o tem, kako mladim na zanimiv način predstaviti kulturno dediščino. Postavili smo jih v vlogo raziskovalcev in snovalcev muzeja pekarstva ter jih prosili za njihove ideje, pomisleke, zanimive vsebine. Aktivno so sodelovali pri zbiranju fotografskega, video in avdio gradiva za učni

Slika: Mija Ostojič, Polje ječmena

vir, analizi dobrih praks uporabe IKT za izobraževalne namene in poglobljeni refleksiji, kako izkušnje, znanja in čustveno navezanost svojih staršev in starih staršev na pekarske izdelke (predvsem bel kruh) približati mlajši generaciji ter jih naučiti, da je bil včasih kruh 'svetinja', 'zlato', 'nebesa', zato ga je treba še vedno spoštovati in ne metati v smeti. Dijaki so tudi poglobljeno raziskovali tradicionalne pekarske izdelke iz Vipavske doline, ki so jih primerjali s podobnimi izdelki iz tujine. Zbrano gradivo in poslani predlogi bodo uporabljeni pri pripravi gradiva za muzej pekarstva in mlinarstva, ki ga načrtuje Občina Ajdovščina.

Omenjena razreda gimnazijcev so prva generacija dijakov v Sloveniji, ki je tako poglobljeno razmišljala o vlogi in pomenu dediščine v sedanosti in načrtovanju trajnostnega razvoja za prihodnost. Pouk s tako vsebino pomembno prispeva k zavedanju večkulturne stvarnosti in vzpostavitvi medkulturnega dialoga med različnimi narodi in generacijami ter je pot do strpnejše družbe. Obenem tak pouk dijake postavi v aktivno vlogo. Ti se iz pasivnega prejemnika informacij spremenijo v aktivnega udeleženca učnega procesa ter prevzamejo odgovornost za svoje znanje. Sledi nekaj razmišljanj mladih o pomenu kulturne dediščine ter o vlogi, ki jo prevzemajo družbi.

Zakaj se je potrebno pogovarjati o kulturni dediščini?

Kulturna dediščina je način za ohranjanje stikov s preteklostjo. Skozi pogovor o tej tematici se tudi mladi, ki se vedno pogosteje navdušujemo nad ameriško tradicijo, začnemo

zavedati, kako pomembno je ohranjanje običajev in navad, iz katerih so živeli naši predniki. Spoznamo lahko, kako pust bi bil vsakdan brez kulturne dediščine, saj nas le-ta spremlja in določa, četudi se tega mnogokrat niti ne zavedamo in ji zato tudi ne namenimo dovolj pozornosti. Ravno kulturna dediščina nas ločuje od ostalih narodov, nas bogati in prispeva k naši posebnosti in prepoznavnosti tako doma kot tudi po svetu. (Sara Flandja)

Poznavanje svoje in tuje kulturne dediščine nam omogoča, da cenimo svoje prednike, navade in običaje. Tudi tiste najstarejše, na katere smo morda že pozabili. Spominom iz otroštva, starim pripovedkam in utrinkom iz življenj naših bližnjih posvetimo več pozornosti. Tako zavzamejo posebno mesto v naših srcih in nas oblikujejo v zavedne, močne ter ponosne posameznike. (Tanaja Odar)

Kulturna dediščina predstavlja življenje naših prednikov, njihovo delo in trud, ki so ga vložili v za nas 'samoumevno'

zapuščino. Nevede nas povezuje. (Nika Andlovic)

Menim, da je o kulturni dediščini pomembno govoriti, zato da otroci razumejo svoje korenine. (Taša Ličen)

Na kakšen način je kulturna dediščina lahko blizu tudi mladim?

Kulturno dediščino je treba začutiti, česar pa prek družbenih omrežij in modernih tehnologij ne moremo. Potreben je živ vtis, treba se je srečati, iti med ljudi, skratka izkusiti nekaj živega in stvarnega, kar vzbudi občutek toplote in pripadnosti. (Rok Čebren)

Kaj te je pri projektu najbolj nagovorilo?

O kulturni dediščini razmišljam več, kot bi sicer. Zaradi znanja, ki smo ga pridobili pri pouku angleščine, sem začel ustvarjati svoja mnenja o problemu kulturne dediščine. Menim, da je to zelo pomembno, saj s tem izrazimo razumevanje in zanimanje. (Žan Praček)

Kje si osebno najbolj napredoval?

V obdobju izvajanja projekta sem postal veliko bolj odprt in razumevajoč, sicer ne samo zaradi projekta, verjamem pa, da je projekt zagotovo imel 'prste vmes' in vplival na moje razumevanje in pripravljenost sprejemati drugačna in različna mnenja. (Tine Mikuš)

Osebno sem najbolj napredoval na področju mišljenja. S tem nimam v mislih samo kritičnega mišljenja, temveč predvsem poglobljene. Napredujem v argumentaciji in razumevanju težjih konceptov. Abstraktne stvari si lažje preslikam v material-

ni svet. Lahko se približam pomenu življenja, trpljenju in posameznikovi vlogi v svetu ter občutim resnično majhnost svojega poznavanja. Kajti kot je rekel Sokrat, vem, da nič ne vem, delujem po njegovi metodi in se poskušam dokopati do najbolj čistih in nepristranskih misli, ki jih premorem. (Feliks Vrtovec Možina)

V zadnjih mesecih sem se začela veliko bolj zavedati svojih misli in njihovega vpliva na svoje vsakodnevno počutje. Sedaj večkrat poskušam ugotoviti, zakaj se mi nekatere misli sploh pojavljajo, kar mi pomaga, da lažje rešim svoje težave. Mislim, da sem osebno napredovala, saj tudi bolje poznam sama sebe. (Ana Stopar)

Najbolj sem osebno napredovala na področju kritičnega mišljenja. Bolje znam oceniti situacije, zakaj so se te zgodile in kakšne bodo njihove posledice. Bolje znam tudi razumeti ljudi in spoštovati njihova mnenja. Razumem, da lahko različni načini življenja in različne skupnosti oblikujejo različne vrednote, ki so temelji za oblikovanje naše osebnosti in našega pogleda na svet. (Lara Mrevlje)

Menim, da sem najbolj napredoval z vidika spoštovanja kulturne dediščine, saj o njej prej nisem razmišljal, bila je nekaj samoumevnega. (Žan Praček)

Zase bi rekel, da sem najbolj napredoval pri razmišljanju, pa tudi pri jeziku in izražanju svojih misli. Treba je spoznavati druge kulture in običaje, saj s tem bolje spoznamo sebe. Šele ko spoznamo druge kulture, se začnemo dobro zavedati svoje, začnemo jo ceniti, spoštovati in

Slika: Žiga Pavlica, Ogenj v krušni peči

Slika: Anamarija Cotič, Pečen kruh iz krušne peči

ohranjati. Pri vsem tem je treba biti kritičen, saj je to edina pot do boljšega skupnega življenja. (Žiga Pavlica)

Projekt mi je dal nova znanja in odprl nova obzorja na področju kulture, medkulturnosti, kulturne dediščine, globalizacije in diverzitet. Naučil me je ceniti slovensko kulturo in tradicijo. Spoznala sem, da mladi predstavljamo prihodnost naroda ter se moramo potruditi, da ga ohranimo. Vsak narod ima določeno vlogo, manjšo ali večjo, vendar le vsi skupaj gradimo celoto. Vsak narod je poseben in njegova identiteta se kaže skozi kulturo, navade, jezik, hrano ... Proces globalizacije ogroža obstanek majhnih narodov ter povzroča neravnovesje. Ljudje potrebujemo kritično razmišljanje, da ovrednotimo situacijo, obdržimo stališča ter ohranimo narod in kulturo. Ob tem moramo biti do drugih spoštljivi, primerno tolerantni ter prijateljski. Navsezadnje so medkulturne vsebine pomembne tako za posameznika kot za narod, saj lahko le sodelovanje in medsebojna pomoč ohranita svet v harmoniji. (Sara Šček)

Bolje znam ovrednotiti lastne

misli in na temo pogledati iz daljave, saj je projekt od nas zahteval kritičen pristop do obravnavanih tem. Večkrat smo vrednotili lastne misli, se spraševali, zakaj o nečem tako razmišljamo, kaj nas je do tega privedlo, kako bi se lahko izboljšali ... Tako smo poskušali razumeti miselne procese, ki potekajo v naših glavah. Naučili pa smo se tudi sprejemanja različnih mnenj, v virih nismo iskali zgolj napak, temveč smo do njih le kritično pristopali. (Tjaša Lisjak)

Ena izmed pomembnih nalog dijakov je bila posneti intervju s starši, starimi starši ali starejšimi sorodniki ter tako zbrati zanimive zgodbe, anekdote, misli, znanja ali izkušnje o peki kruha in drugih pekarskih izdelkih v preteklosti in danes. Njihovi sogovorniki so o pomenu kruha nekoč in danes izpostavili zelo pomembna spoznanja, ki bi nas morala nagovoriti, zakaj je pomembno imeti do kruha spoštljiv in pozitiven odnos.

»Ko sem bil majhen, so nas starši učili, kako je treba spoštovati kruh. Če je padla mrvica kruha na tla, jo je bilo treba pobrati in poljubiti. Je bil velik

greh se s kruhom norca delat. Jaz sem bil rojen pod Italijo in se je kruh zelo upoštevalo (spoštovalo). Mi doma smo imeli pol koruzne in pol pšenične moke. Jedli smo ga za frišk (zajtrk) in tudi drugače. Bel, pšeničen kruh je bil za praznike. Po vojni ni bilo v prosti prodaji kruha več let. Mislim, da enih deset let. Če je bil, je bil koruzen. Mama je celo krompir dajala v moko, da jo je bilo več. Bilo je pomanjkanje.« (Intervju je s svojim starim očetom Francem Možino iz Dobravelj, starim 92 let, posnel Feliks Vrtovec Možina.)

»Za nas je bil kruh nebesa. Ko sem še bila prav mičkena, smo imeli ognjišče in smo kruh delali pod ogljem. Kozico se je z žerjavico pokrilo. Se spomnim, ko je mama pekla za veliko noč v peči. Mi je nismo imeli, smo bili na fiti (v najemniškem stanovanju) in je nesla k sosedom in smo toliko čakali tisti kruh iz peči. Kako je dišal lepo! Ko sem šla delat in smo hodili mimo pekarnice v Ajdovščini, je tisti kruh tako zadišal. Smo bili lačni kruha. Kruh je bil zlato.« (Intervju je posnela Maruša Blažko z babico iz Lokavca.)

»Pšenico je bilo treba prav sejati, da ne pride pregosta. So bili moški na vasi, ki so bili specialisti za to. Ko je prišla pšenica v klas, je bilo najbolj nevarno. Če je takrat prišla toča, je bilo konec pridelka. Tisto leto je bilo nevarno, da bo lakota. Pšenica je bila zelo pošteta in gledana. Nona je zmeraj pekla kruh. Nona je bila šef od kruha.« (Intervju je s Sonjo Cotič iz Branika, staro 70 let, je posnela Anamarija Cotič.)

»Tudi kvas so včasih delali doma. Iz moke in vode. Ko smo bili mi majhni, kruha ni bilo toliko. Kruh smo pekli doma.« (Intervju je posnela Lu-

cija Zorn.)

»Največ smo imeli svojo moko. Peljali smo jo v mlin, mlin v Selu je bil pri Figlju in potem je bil tudi pri Vrtovinu. Mama nam je napravila eno majhno vrečko, na kolo in smo peljali s kolesom, hodili smo zraven kolesa in vrečo smo peljali. Tam so nam zmleli. Če smo peljali v Figelj, smo dobili svojo moko. V Vrtovini pa ne, so nam samo zamenjali. Kadar je bilo zrelo grozdje, tisto črno francosko, 'izabela' smo mu rekli, takrat je naredila kruh z izabelo. Je bil kot potica, ma praktično je bil koruzni kruh s francoskim grozdom. Če je ostal star kruh, je mama naredila šnite. Rezi- ne kruha je pomočila v mleko, malo sladkorja je dala v mleko in pole je ocvrla na olju. Tako se je porabilo star kruh.« (Intervju je s svojo babico posnela Maša Korečič.)

»Kruh je bil in polenta, drugega ni bilo. Hlebčki so bili nizki, ne vem, če ni bilo kvasa. Da ni snidlo (vzhajalo). Poseben turšen kruh iz koruze je bil zelo nizek. Za zajtrk je bilo vedno kafe in kruh. Za kosilo smo tudi jedli kruh, za večerjo pa je bila polenta. Največ je bil turšen kruh, ker koruzo so imeli vsi.« (Intervju je s svojim dedkom Vinkom posnel Tine Mikuš.)

»Žito smo nosili v Pikel. Bil je velik malen (mlin). Petnajst kilogramov na glavi smo nosili. To smo bili heroji. Tam je bilo prav za prespat. Cel Kras je vozil dol. In so imeli štalo (hlev) za vole. Bila je vrsta, morali so čakati cel dan.« (Intervju je z dedkom in babico posnela Tjaša Lisjak.)

»Mama je zmeraj kruh prekrizala, svet križ božji, je rekla in dala kruh v peč. Naša peč je bila za pet hlebcev, več ne. Ko

smo bili manjši, je mama še vsakemu naredila en hlebček, manjši, da smo tisto kmalu pojedli. Je bilo toplo in fino. Takoj po vojni je bil koruzni kruh, potem je bil koruzni kruh pomešan s črno moko, potem črn kruh, nazadnje še črna moka pomešana z belo. Bel kruh se je pekel samo za posebne prilike. Jaz sem bila dobrega kruha lačna. Polente je bilo zmeraj zadosti. Najraje pa imam kruh, namočen v beli kavi.« (Intervju je s svojo babico Marijo posnela Tanaja Odar.)

»V glavnem je mama pekla kruh doma, malokrat smo ga šli kupiti v trgovino. Se ga ni dobilo, si moral bit naročen in to so bili tisti, ki so ga kupovali vsaki dan. Če ne, si ga moral plačati, si moral zjutraj v trgovino in čakati v vrsti, da so ga pripeljali. Če ga je bilo več kot za tiste, ki so bili naročeni, si ga dobil, drugače ga nisi. Kruh so delali bolj po naročilu. Se ni dobilo pod Jugoslavijo, ni bilo izbire kot danes.« (Intervju je s svojo mamo posnela Špela Pregelj.)

»V otroštvi smo živeli na vasi, kjer je bila trgovina in v trgovino je prišel vsak dan svež kruh. Preden sem šla v šolo, sem šla prej v trgovino po kruh. Tovor- njak ga je pripeljal ob 7.10, tako da smo šli vsi s tisto štruco in pol kruha domov. Vedno sta bili samo dve vrsti kruha, bel in pol bel. Če je slučajno postal star, se ga je dalo kokošim oziroma se ga je posušilo in so iz njih naredili drobtine. Nikoli ga nismo dali v smeti. Kruh smo vedno častili, kruh je bil vedno obrnjen navzgor, nikoli se ga ni smelo narobe obrniti, s tem se je dalo čast kruhu.« (Intervju je s svojo mamo posnela Ana Stopar.)

Mag. Melita Lemut Bajec in dr. Jasna Fakin Bajec

